

De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 8 Februari 1914. N^o. 1881.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 99, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Donderdag 's avonds 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30, bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f 1.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertenties: van 1 tot 8 regels f 1.20, voor elke regel meer f 1.20.
Aanvragen en vernieling van liefsdaven f 1.12 per regel.

Van de Voleinding.

CXIX.

VIERDE REEKS.

XX.

Want Gij zult mijne ziele in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat uw Heilige de verderving zie.
Psalm 16: 10.

Doch al richt zich het uitzicht in de verre toekomst niet op de persoonlijke zaligheid als einddoel, maar veel meer op den eindtriomf van het Godsrijk en op de finale handhaving van de eere Gods, toch spreekt 't wel vanzelf, dat ook 't geen de geloovige hierin persoonlijk geniet, tot uiting komt. Wel heeft latere uitlegkunde schier al die Schriftplaatsen, waarop de oude Dogmatiek zich ten deze beriep, als ontoereikend verklaard, als niet bewijzende wat men bewijzen wilde en moest, doch hierin school misverstand. Het is toch heel iets anders, of er in de Heilige Schrift een rechtstreeksche openbaring tot ons komt, dan wel of we te doen hebben met niet anders dan een gewone uitspraak uit het volksleven dier dagen, die toont hoe destijds over zulk een onderwerp werd gedacht. Men behoort er zich helder rekenschap van te geven, wat een beroep op de Heilige Schrift bedoelt. De Heilige Schrift is geen codex van Goddelijke uitspraken, zoodat men, welk vers op welke bladzijde ook geciteerd werd, zeggen kan: Dit is een uitspraak Gods. Wel is door niet weinigen op die wijs de Heilige Schrift misbruikt, maar wie ook maar even nadenkt, voelt aanvoels hoe weinig die hem snijdt. In Job vinden we reeksen van redevoeringen, in keurige dichtelijke taal, niet alleen van Job, van Elihu en ten slotte van den Heere zelf, maar ook van Zofar, Bildad en Elifaz. Neem nu aan, dat de reden van Job en Elihu hooger inhoud schenken, dan mag toch geen oogenblik vergeten, dat in 't geen Job uitsprak, maar al te veel voorkwam, wat hij van achteren zelf afkeurde, en waarover hij door God bestraft werd. Reeds hier is dus schifting geboden. Maar veel erger nog staat 't met de reden die Jobs drie vrienden hielden. Zij toch waren geheel op 't dwaalspoor, zoo zelfs, dat tegenover hen Job in 't gelijk werd gesteld. Kan, mag men zich nu op het woord van zulke mannen, ook al komt het in de Schrift voor, beroepen, als werd ons in zulk een uitspraak een getuigenis Gods voorgelegd? Zeker, ook in deze redenen blijft de inspiratie van de Heilige Schrift gehandhaafd, doch alleen om ons te betuigen, dat hetgeen wordt bericht, wezenlijk alzo door deze mannen gesproken is; maar dit is natuurlijk heel iets anders, dan dat we in elk vers van deze kapitelen een van Godswege ons bindende uitspraak voor ons zouden hebben, waarin ons Gods wil of waarheid geopenbaard werd. Bij de bespreking van dit vraagstuk staat nu het boek Job steeds op den voorgrond, omdat het hier uit geheel de saamstelling van het boek blijkt, dat een beroep op elk vers van zijn inhoud geen oogenblik kan worden toegelaten. Maar ook al laat men het boek Job terzijde, dan springt het toch in het oog, dat er in de Heilige Schrift allerlei woorden en uitspraken van satan en van satanische geesten voorkomen, die niet inhouden wat God ons openbaart, maar die integendeel door God gewraakt en veroordeeld worden. De wijze van doen, om ten bewijze van wat men zegt of beweert, zonder meer, eenvoudig een vers uit een of ander kapittel aan te halen, is dan ook geen oogenblik voor verdediging vatbaar, en erkend moet, dat men eertijds maar al te zeer in deze verkeerde gewoonte vastzat. Het zich beroepen op de Schrift is zoo eenvoudig niet, en bij elk Schriftwoord, dat we als fundament onder onze bewering schuiven, behoort telkens geestelijke onderzocht, in hoeverre in hem die zulk een woord sprak of schreef, de Goddelijke autoriteit zich aan ons opdringt.

Zoo nu is 't bij elke waarheid, die we op grond van de Heilige Schrift betuigen en belijden zullen, maar vooral geldt dit hier. Toen de Openbaring Gods tot Israël uitging, was het Israëlitisch bewustzijn niet een onbescheven blad. Gelijkelijk onder elk volk, zoo hadden ook in Israël allerlei voorstellingen ingang gevonden, deels uit heilige traditie, deels uit de verzinning der wijzen, deels uit de bedenkselen der priesters. Zoos was het bij alle destijds levende naties, en waarom zou het bij Israël anders geweest zijn? De man of vrouw nu, die in de Heilige Schrift

sprekende optraden, waren vanzelf met deze volksofinie bekend en vertrouwd. Ze hadden deze als kinderen van hun ouders overgenomen. Ze waren er in opgegroeid. Ze leefden er in. En dit zoo zijnde, kon het niet anders of hetgeen Jehovah daarna deed om zijn orakelen te openbaren, sloot zich bij deze algemeen geldende voorstellingen aan. Tweerlei ligt dus telkens weer voor ons. Van de ééne zijde uit zich op allerlei wijze, wat destijds als vrucht van allerlei overlevering bij het volk was blijven hangen, en van de andere zijde borduurt de Heilige Geest op dit historisch stramen de alnu van Godswege aan het volk toekomende openbaring met de profetie van wat te wachten staat. Het zou wel veel gemakkelijker zijn, indien we, in plaats van de historisch geworden Schriftuur, een codex van openbaringen, met een bijgevoegd register, hadden, waarin we slechts dit en dat artikel hadden na te slaan, om aanstonds de Goddelijke openbaring over dit punt te vinden en voor ons te hebben, maar zulk een handboek met artikelen is de Heilige Schrift nu eenmaal niet. Wie in het gezag van Gods Woord rusten wil, moet in heel de Schriftuur den stroom van het leven bespeiden, en steeds onderscheid weten te maken tusschen de beide oeveren waartusschen de bedding is uitgehold, en den stroom van het leven die er door gaat. Wie de Schrift niet anders raadpleegt dan gelijk een advocaat dit zijn wetboek doet, mist het gevoel voor haar heilig karakter en misleidt zichzelf en anderen. Mag nu niet ontkend, dat men in vroeger jaren zich, ook van geloovige zijde, vaak aan zulk verkeerd gebruik van de uitspraak der Schrift schuldig maakte, dan volgt hieruit, dat in nog veel sterker mate de latere exegeten geweld aan de waarheid aandeden, die er op uit waren om op alle manier uit de meest geliefkoosde Schrift-citaten de reuke des eeuwigen levens te bannen.

Reeds de enkele uitspraak van den Psalmist in Psalm XVI, wijst dit geding uit. Daar toch hoorden we David betuigen, hoe zijn leven in nauwe gemeenschap met zijn God, hem de gerustheid en zekerheid geeft, dat »zijn vleesch zeker zal wonen», want, zoo psalmteert hij: »Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten, gij zult niet toelaten dat uw Heilige de verderving zie. Gij zult mij het pad des levens bekend maken; verzoeking der vreugde is bij uw aangezicht; liefdelijken zijn in uw rechterhand eeuwighijk.» Scherp moet nu hier tusschen vorm en wezen onderscheiden worden. De vorm waarin de psalmist zijn hooge verwachting uitspreekt, is ontleend aan wat in die dagen de gemeene voorstelling van het lot der gestorvenen was. Ze daalden af in de Sjeöl. Doch nu dringt zich in dien vorm de heilige zekerheid aan den Psalmist op, dat de gemeenschap van den idealen yrome met zijn God zoo vóór als na zijn sterven zoo onverbrekelijk zal blijken te zijn, dat ook na zijn dood die gemeenschap stand houdt en hem verlossing van het verderf waarborgt. Er is hier alzo geen sprake van een van buiten geleerde les, noch van iets dat ook maar zweemt naar het naspreken van de trias van »God, deugd en onsterfelijkheid.» Wat hier in den Psalmist drijft en hem zoo hoog beziet, is integendeel het diepste wezen van zijn vroom zielsbestaan. Hij voelt en beseft, dat zijn leven niet van zijn God is te scheiden. Hij weet zich, op grond van levenservaring, zoo naauw en zoo innig aan zijn God verbonden, dat hij God voelt in 't verborgenste van zijn eigen levensbesef. Op grond hiervan betuigt hij de volstrekte onmogelijkheid, dat straks het sterven den Gode gewijden mensch van zijn God zou afsnijden. Moet hij afvalen in de Sjeöl, dan weet en belijdt hij, dat ook zijn God in de Sjeöl bij hem zal zijn. En het is aldus, dat hij in den »gepiten wortel van het geloofleven tot een geloof aan het blijven ook na zijn sterven, mits dan in en met zijn God, opklimt. Hiertoos nu had David uit zichzelf niet kunnen geraken, en daarom school er in deze zijn betuiging een hogere openbaring. Het was Jehovah die den psalmist naar zich toe trok, hem zijn gemeenschap ontsloot, en hem zoo innig aan zich verbond, dat de vreemde gedachte alsof de dood dezen band zou kunnen te niet doen, er niet meer bij hem in kon, maar dat integendeel de deur van het eeuwige zich voor hem ontsloot.

Hierin nu voelt en tast men de inspiratie. Niet in den vorm van een letterlijke voorzegging van hetgeen David slechts had op te schrijven. De psalmisten en profeten zijn nog heel iets anders dan copisten. Het was de Heilige Geest die deze alles te boven gaande gedachten in

hen opwekte, en ze zoo machtig in hun geest deed indringen, dat ze die wel moesten uitingen en te boel, stellen, ook al gingen ze voorhands nog verre boven hun eigen voorstelling uit. Dit nu gaf aan zulke inspraken het Messiaansche karakter. In wat David zong school meer dan bij van zich zelf waar kon maken. Het ging boven zijn persoonlijke zielsbevinding uit. Beiden Petrus en Paulus wijzen hier dan ook op. Terstond na de uitstorting van den Heiligen Geest in de Opperzaal te Jeruzalem kondigt Petrus in Jezus opstanding de vervulling aan van wat David gepsalmeerd had, en geheel op gelijke wijze betuigt straks Paulus te Antiochie, dat eerst in Jezus is vervuld geworden wat David in den 16en psalm geprofeeteerd had. De psalmist zag wat komen zou in zijn profetische visioenen voor zich als een werkelijkheid, die aan hem zelf eens vervuld zou worden, zonder nog te ontwaren hoe de Messias hierbij als de borg voor zijn heil tusschenbeide zou treden. Het bleef voor hem een raadsel, het bleef een mysterie. Het *hoe?* begreep en doorzag hij niet. Alleen maar de zielsgevoeling van zijn gemeenschap met zijn God was dervijds overwegend en zoo machtig heel zijn zielsbestaan beheerschend, dat hij zelf de mogelijkheid van een afscheiding van zijn God niet kon toelaten. Uit den diepsten wortel der religie komt het spuren van het eeuwige leven in hem op. Hij berekent het niet. Hij somt geen reeksen van argumenten op, om het eeuwige karakter van het leven voor wie Gods gemeenschap bezit, te betoogen. Wat hij zegt, betuigt en uitzingt, is de ongekunstelde klare uitspraak van zijn innerlijk zelfbesef. Hoe dit alles eerst in Christus mogelijk zou worden, verston hij nog niet, maar vast lag de lijn der hope hem voor de toekomst. En daarom, komt nu een *zegger* ons betoogen, dat dit alles nog in het minst geen bewijs is voor Davids geloof aan de onsterfelijkheid, dan bekruipt ons deernis met de geestelijke armoede van dezen uitlegger, die evenmin zich aan de beoordeeling van deze geestestaal moest wagen, als een blinde aan de prijsbepaling van een Rubens of Rembrandt. Al is 't toch volkomen waar, dat in Psalm XVI, in letterlijken zin genomen, geen syllabe van de onsterfelijkheid geleerd wordt, de vonk van het eeuwige leven zelf staat uit zulk een zang als David hier zong met zoo bezielenden glans, dat in uw eigen ziel het leven er door tintelen gaat.

Schier geheel, 'tzelfde geldt van de overige Schriftuitspraken, die ten deze in aanmerking komen. Voor de theorie van een leven na den dood zeggen ze zoo goed als niets. Een stelsel bouwen ze niet op. Een doctrine bieden ze u niet. Alleen maar, ze doen het leven zelf voor u vonken, en de gloed van dat gevonden trok u aan. Denk maar aan Jacob, toen hij bijna reeds stervende zijn zonen zegende. Zoo tusschenin, na den zegen, dien hij over Dan profeteerde, en voor hij aan Gad toekwam, vindt ge in Gen. 49: 18, geheel onverwacht, den uitroep: »Op uwe zaligheid wacht ik o Heere!» Die uitroep kon niet slaan op een zegen dien hij voor zichzelf nog in dit leven inwachtte. Nauwelijks: toch had de Aarts-vader de zegening van zijn zonen voleind. »Leidde hij zijn voeten saam in het bed en gaf den geest, en werd verzameld tot zijn volken» (vs. 33). Hij voelde reeds onder zijn spreken, dat zijn einde er was. Hooger licht bescheen hem, en het was bij dit hooger licht, dat hij vooruit zag wat het lot zijn zou van zijn zonen, en dat hij de rijke taal in zich voelde opkomen, om heel de toekomst van zijn kinderen in beeld te brengen. Met deze wereld alzo had hij afgedaan. Hij had voor het leven in deze wereld niets meer, zelfs niet van zijn God, te verwachten. Zijn einde was gekomen. En als hij nu, in dit hoogernstig besef, tusschen de zegeningen, die hij over zijn zonen uitsprak, drang en behoefte gevoelt, om, zoo dat zijn zonen het hooren, zich tot zijn God te keeren, en uit te roepen: »Op uwe zaligheid wacht ik o Heere!», dan is het duidelijk, dat in deze woorden zich de zekerheid uitspreekt van wat na zijn sterven zijn deel zal zijn. Zoo nu in de omsluisde toekomst sturende, bouwt Jacob zich geen lichte kasteelen, hij droomt niet van Elyseische velden, zelfs denkt hij aan gren Paradijs. Hij ziet en let niet op wat de toekomst hem brengen zal. Hij weet maar één ding, en dat ééne is, dat zijn God hem niet zal loolaten; dat de gemeenschap met zijn God zijn sterven zal overleven; en dat, waar zijn lot alzoos in Gods hand is, dat lot hem een zaligheid bereiden zal, niet krachtens verdienste of uit hoofde van berekening, maar eenighijk omdat de bron waaruit alleen 't zalige kan

wellen, aan hem verpaid is in de liefde, in de trouw en in de genade van zijn God. »Op uwe zaligheid wacht ik o Heere!»

Niet anders nu is 't met wat we lezen in Job 19: 25 v.v. Ook hier is het zoo opmerkelijk, hoe elk beroep op theorie of stelsel geheel uitblijft. Veeler was de goedmoedigheid, die zich herhaaldelijk in Jobs klacht uitte, een geheel verwarde en verkeerde. Wanhooft voor hoop maakte zich van hem meester. En zoo oit het gordijn dat voor het eeuwige hangt, iemands ziel geheel kan verduisterd hebben, zoo zoudt ge in Jobs zieltoestand niet anders gegrepen hebben dan stikdonkeren nacht. Zelfs gaat 't met Job zoover, dat hij 't tot een openbaren strijd met zijn God laat komen. God doet hem onrecht en »God verdrukt hem zonder oorzaak.» »Waarom, zoo durft hij vragen, vervolg gij mij als God en waarom wordt Gij niet veradigd van mijn vleesch? Och, of nu mijn woorden toch opgeschreven wierden! Och, of ze in een boek ook wierden ingetekend!» De oprechtheid was in Job's taal volkomen. Liever spreekt hij 't rauwelings, zelfs tegen zijn God, uit, dan dat hij zich met een yrome phrase, waaraan geen werkelijkheid beantwoordde, tevreden zou stellen. Het moet er uit, wat in zijn ziel hem de keel toernipt. Op 't oneerbiedige af, Maar denk nu niet, dat dit hem van zijn God scheidt. Integendeel, van God vervreemdt zich, wie afdoelt op klanken van een fraaie theorie over de onsterfelijkheid; niet de man, die niet kan rusten, of er moet in zijn hart vrede met zijn God zijn. Job staat voor raadsels. Hij begrijpt zijn God niet, en zijn God doet hier niets om zich door Job te laten begrijpen. Dat volgt later wel, maar is er nu nog niet. Job staat nog in 't duister rond. In dien toestand nu kan Job wel een oogenblik wenschen dat hij mocht ophouden te bestaan. Maar blijft hij bestaan, dan moet dat bestaan een voelen van de gemeenschap met zijn God zijn. En nu dringt zich vanzelf de zalige wetenschap aan hem op, dat, door alle raadselen heen, toch de liefde en de trouw van zijn God zich op den schijn van het tegendeel, waar hij nu onder zucht en weent, wreken zal. De levende zielshand aan zijn God wint het ten slotte van zijn zielsstrijd met zijn God. En nu komt de zalige uitroep: »Ik weet, mijn Verlosser leeft, en hij zal de laatste over het stof opstaan; en als zij na mijn huid dit, d. i. mijn hart, doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vleesch God aanschouwen.» Niet: Dan zal ik in mijn vleesch vreugde genieten in het paradijs, neen, maar uit zijn vleesch God aanschouwen. Dat altoos het hoogste en het eenigste. Zijn God hebben! dat alleen is zaligheid!

Bij andere uitspraken van gelijke strekking, die ons in Job geboekt werden, kunnen we hier niet stil staan, en keeren daarom liever tot den Psalmist terug, wijs het vooral de psalmodie is, die uiting geeft aan het gemeenschapsleven van de ziel met haar God. Dit laatste is altoos de bron, de fontein, waaruit de eeuwighedsbetuigingen opwellen, zoo heel anders dan in onze huidige poësie. Die roemt, als ze het eeuwige leven bezingt, in het te wachten geluk, in de zalige vreugde van wat komt, en in wat aan Gods kind te genieten zal worden gegeven. Doch in de psalmodie is het zoo heel anders. Bij den Psalmist gaat alle hope steeds uit van het leven in en met God. Zoo ook in Psalm 139, die eindigt met den uitroep: »Leid mij op den eeuwigen weg!» Wat toch biedt ook deze Psalm ons? Wat anders dan een teruggaan in het eigen leven tot op oorsprong en eerste opkomen, een teruggaan van den eigen persoon tot in 's moeders schoot en in het oogenblik der ontvangenis; maar dit alles niet om op vader of moeder, of op iets bijzonders in het eigen lichaam of in de eigen ziel neer te komen, maar om ook hier eenighijk, om tot in de eerste ontvangenis het doen Gods, het werk Gods, den wil en het doel Gods op te merken en te eeren. Als in een levend beeld brengt de Psalmist 't voor zich, hoe God er toe overging om hem te bootsen, hem te doen ontvangen en te doen rijpen in zijn moeders schoot, en zoo hem in te brengen in 't leven. Niet eerst een jaar lang leven buiten en zonder God en dus op zichzelf, om eerst door bekeering met zijn God in aanraking te komen. Integendeel, het contact met zijn God bestaat voor David van zijn eerste wording af, ja, gaat achter zijn eerste wording terug, tot in het bestel Gods, dat 't zoo beschikte, dat hij er komen zou, zou leven, en een van God hem gegeven roeping zou hebben te volbrengen. Ook hier gaat het derhalve alles

uit van de gemeenschap met God. En dit, let wel, uit de gemeenschap die God met hem had, eer hijzelf nog van God wist, en daarom een gemeenschap met dien God zijnerzijds, die aan de gemeenschap van God met hem beantwoordde. Zelfs als hij slaapt en van niets meer af weet, houdt die gemeenschap stand. »Word ik wakker, zoo zingt hij 't uit, zoo ben ik nog bij u!» Hij kan 't niet in denken, dat zijn God hem zou loolaten, want dan was hij niet meer. Zijn existentie zelf hangt aan Gods beschikking en aan Gods mogendheid. En nu is zijn eenige vraag maar, of zijn zielsleven wel conform aan Gods heiligheid is. »Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart. Beproef mij en ken mijn gedachten. En is er bij mij een schadelijke weg, o, God, trek mij daarvan dan af, en leid mij op dien weg die alleen een eeuwige weg voor mij zijn kan, omdat uw eigen Goddelijke vinger er de lijn voor trok.»

Korter kunnen we zijn over de veel praecieser uitspraak in Psalm XVII: 15, waaruit het klare besef van ook na het sterven bij God te zullen zijn en Gods tegenwoordigheid te zullen genieten, u op zoo stellige wijze toesprekt, dat 't zich niet laat weg-exegeteren. Als de psalmist jubelt: »Ik zal uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, ik zal veradigd worden met uw beeld, als ik zal opwaken», is de onbewuste aanspraak des Geestes in zoo helder bewustzijn overgegaan, dat nu nog, wie door Christus den toegang tot den Vader bezit, met voorliefde naar deze uitspraak grijpt, om het sterkste verlangen zijner eigen ziel tot uiting te brengen. Alle poging om deze betuiging op terugkeer van heil na tegenspoed in dit leven te doen slaan, is als ten eenenmale mislukt te beschouwen. Blijkens de duidelijke en voor geen tweerlei uitlegging vatbare woorden, zag David, toen hij het slot van dat lied zong, over dood en graf, ja over de Sjeöl heen. Doch ook hier blijft het een uitspraak die uit de eenig goede zielsbeweging opkomt. Ook hier toch staat niet de paradijs-idee op den voorgrond, maar eenighijk de begeerte om met God één te zijn en in Gods heerlijkheid zich te verblijden. Niets dan God en in God alles, is ook van deze uitspraak de grondtoon. Juist zoo, om nog slechts deze ééne zielskreet te noemen, klinkt het u uit Asafs triumflieder in Psalm 73: 23 v.v. tegen, toen hij, na een oogenblik door het heil der goddeloosheid in twijfel te zijn geraakt, 't zoo diep uit de ziel beleeft: »Wien heb ik nevens u in den hemel, nevens u lust mij ook niets op aarde. Gij zult mij leiden door uwen raad, en daarna zult in heerlijkheid opnemen.» Ook hier trekt 't zich weer alles saam op 't leven in en met God. »Het is mij goed nabij God te wezen. Ik zal dan geduriglijk, d. i. voortdurend, aldoo, bij u zijn.» Daarin alleen ligt de redding, het heil en de zaligheid voor eeuwig. »Wie verre van u zijn, zullen vergaan.» Hij die bij u en met u leeft, alleen blijft. Al te gader zielsuitingen, waarin zich nog geen klare voorstelling van het toekomstige leven afteekent. Een onsterfelijkheidstheorie spitst er zich nog niet in toe. Hoe dit alles zich ontwikkelde zou, school nog in 't duister, en zou eerst in Christus openbaar worden. Maar twee hoofdmomenten stonden dan toch vast en droegen het geloofsleven: 1^o het Rijk dat Godes is en verstoord was, zou hersteld worden, en 2^o wie Gode toebehoorde, bezat in zijn gemeenschap met God waarborg voor een eeuwige leven.

Dr. A. K.

„Niet meer uitgesteld“.

Want Ik ben de HEERE; Ik zal spreken; het woord, dat Ik zal spreken, zal gedaan worden; de tijd zal niet meer uitgesteld worden. Want in uwe dagen, o wedschaping huil, zal Ik een woord spreken, en het doen, spreekt de Heere HEERE.
Ezechiel 12: 25.

Wie nauw bij zijn hart leeft, kent maar al te goed het onderscheid tusschen afwisselende en vaste zonden. Die gevarieerde, afwisselende zonden komen voort uit allerlei aanleiding, nemen allerlei vorm aan, en doen den zondaar nu over dit, dan over dat steeken op den langen levensweg struikelen. Het zijn allerlei kleine zonden, die hem gedurig verrassen, waartegen hij zich, zoodra hij ze merkt, wapent, en die hij dan ook spoedig met Gods hulpe te boven komt. Maar heel onderscheiden van die kleine zonden van allerlei aard, huist er niet zelden in iemands hart een duurzame, een gedurig terugkerende, een blijvende zonde, die aan hem kleef, die hem maar niet loslaat, en die, hoe dikwijls ook bestreden

en verboden, telkens weer terug keert, hem opnieuw verlost en verleidt, en zijn ziel maar niet los wil laten.

Veelal, maar volstrekt niet altijd, ligt zulk een zonde in 't zinnelijke, doemt altoos weer uitvalche begeerte naar zinnelijk genot op en kruist den geest met het vleesch. Een zonde die daarom zoo licht verlaat, ons onverhoeds bespringt, omdat de verleiding dan uitgaat van een ander, die men onverwachts ontmoet en die zijn strik om ons werpt eer we er op bedacht zijn. Maar gelijk gezegd, wie niet 't zinnelijke minder te worstelen heeft, beelde zich daarom niet in, dat zulk een stille blijvende boezemzonde hem daarom vreemd zou zijn. Zulk een ons steeds vervolgende zonde kan allerlei oorzaak in ons hebben, die niets met den zinnelijken lust uitstaande heeft. Hooge zelfinbeelding komt zelfs nog veel meer voor. 't Eigen ik mint gestreeld te worden. Jaloezie op wat anderen boven ons voor hebben, komt uit die egoïstische vanzelf op. Heerscheilust ontwikkelt zich uit die benijding. Vertoon maken, door pronk en uitstalling van gaven en talenten anderen overblijven, volgt er op. Dan zoo nauw niet op alles toezien. In eerbijheid van zijn en woord te kort schieten. Een voorzichtig verdrag met de leugen minnen, of ook omgekeerd, prat gaan op zijn eigen hooge waarheidsliefde. Hooger leven dan zijn goed of zijn talent gedooft. Anderen gebruiken en zelf zich in pratend nietsdoen vervreemden. Onderwijl met de tong anderen leven vergiften en ze zeer doen. Uw naamte in den hoek duwen, om zelf meer vooraan te komen. Liefde zich laten aanleunen om zelf zich aan alle liefde te spenen. Neen, waarlijk, ge behoeft nog niet aan groote, ergerlijke, roepende zonden te denken, om in te leven in die klevende zonden, die zoo menig karakter bederven, waar men in volhardt en waarvan men maar niet af kan komen, en die soms meegaan met de levensjaren tot dicht bij het graf.

Gij kent uzelf 't best, en zegge daarom uw conscientie u zelf, wat bij u de altoos weer u verlokken, die gedurig weer u aanklevende, die niet weerkomen aan u vastklemmende zonde is. Bij zonnheite, als de musketen om u zwermen, ziet ge soms, na alles verjaagd te hebben, er zoo één die lijnrecht op u afkomt, en die u maar niet wil vrijlaten, en die dan ook in een onbewaakt oogenblik u met vergiftigen angel steekt. Zoo nu zijn deze boezemzonden. Ge weert ze telkens af. Ge slaat er telkens met de hand tegen in. Berghoog tast ge uw schansen op, om er nu dan toch niet meer voor onder te doen. Ge hebt er tegen geworfeld in uw geboden. Slaagdet ge er een enkel maal in, ze af te weren, dan hebt ge gedankt. Vult ge weer, dan waart ge den dag lang somber en droef gestemd. Neen, waarlijk, 't zijn de minst vromen niet, die niet zulk een daalende boezemzonde soms levenslang te strijden hebben. God weet 't, wat soms zijn braafste kinderen er mee uitstaan. Maar 't kwaad blijft dan toch diep ergerlijk. Dat eindelijk altoos weer vallen, schuldbelijden, bidden om vergiffenis, nu voor vast willen dat 't niet meer gebeuren zal, in een muurvast voornemen er een val tegen op te werpen, een tijdlang ze buiten de poort te houden, en dan toch, als men dacht er nu boven op te zijn, en het eindelijk dan toch gewonnen te hebben, op eens in een onbewaakt oogenblik weer overrompeld worden, uitglijden, struikelen en in zijn oude zonde vallen, opnieuw met de wanhoop, of er dan geen reddende genade meer is, in 't hart.

De oorzaak van zulk een zedelijke ellende zit in ons zieklundig samenstel. Het ligt aan een dispositie in ons bloed, aan ons zenuwweefsel, aan de compositie van onze geest, aan een mengsel van indrukken in onze jeugd ontvangen, aan erfelijke neigingen die we overnemen, aan ontmoetingen of handelen die ons allengs beheerschen. Wie vrij van zulk een zonde is, en die verleiding er toe met een handschudden van zich afweert, moet waarlijk op de worstelingen met zulk een zonde vanuit de hoogte neerzien. Hij zelf is weer aan een andere zonde verslaafd, die hem even mateloos vervolgt als een gonzende musket, en straks hem giftig steekt. Het is met zulke zonden geen spel. Het is in al zulke zonden hooge ernst. De kleefstof, waarmee ze zich aan ons klampen, en de weerkrachten waarmee ze zich vastzetten, is een demonische macht, die ons overheert. En vandaar, dat ook het mededogen Gods ermede zoo wonderbaar in lankmoedigheid is. Geen oogenblik gunt uw God er u rust in. Diep doordringende tik van de conscientie keert slag op slag terug. De Heere bestraft u, veroordeelt u, werpt u ter neder na elken keer dat ge weer gevallen zijt. Maar als dan 't berouw oprecht is, en ge knielt weer neder bij 't Kruis, en uw ziel smelt weer, dan is er toch altoos weer aanneeming in genade, en trekt God uw verzoevende ziel weer naar zich toe.

Alleen maar. Altoos doorgaan kan dat zoo niet. Eens moet er een einde aan komen. En dan gaat ook tot u als eens tot Israël het harde woord uit: 'Het woord dat ik zal spreken, zal gedaan worden, de tijd zal niet meer worden uitgesteld'. En we u, zoo ge dan weer voor de verleiding bezwijkt, en weer aan uw heimelijke zonden toegest. Want dan is er geen genade meer, dan trekt de lankmoedigheid van uw God zich terug, en dan komt het bittere gevolg, bij den een in dezen, bij den ander in dien vorm, maar dan komt de vergelding, dan komt de tuchting, dan komt de bange bestraffing des Heeren, dan ligt uw levenslang verwoest, is uw vrede weg, en is het 't vuur van den toorn des Heeren, dat branden gaat in heel uw persoon en in uw leven.

Slu die aangrijpende waarschuwing daarom niet in den wind. Er steekt zoo groot gevaar in het misbruiken van het mededogen van uw God. Juist 't feit dat ge na tien, twintig maal weer bezweken te zijn, toch altoos weer als een verloren zoon in genade wordt aangenomen, loopt zoo licht gevaar uw ernst te verzwakken, u almeer de zonde minder te doen voelen, en ten slotte u onder den waan te brengen, dat 't nu ja wel waarlijk een zonde is, die voor Gods heiligheid niet bestaan kan, maar dat 't toch zoo erg niet is, of 't kan er toch nog even mee door, omdat uw God u toch altoos weer in genade heeft aangenomen.

Juist hierdoor nu glijdt ge tenslotte af naar het doodelijke punt. Dan toech verliest de genade de kracht om u te heiligen, en gaat u verslappen. Ge raakt aan uw zonde gewend. Ze griet u zoo later niet meer. En dan bereikt ge eindelijk het punt, dat ge feitelijk met de ontferming van uw God gaat spelen.

En natuurlijk, dan komt de slag. De doodelijke slag die 't alles in u verwoest en u in Godverlatenheid terugwerpt.

Nog even kan 't gevoel van het naderen van dit hange vonnis u nog reddend.

Maar werk daar nooit overheen.

Versta wel, dat het dan op dood en leven gaat.

En ontleen dan nu aan dien doodsangst de kracht die ge nog nooit kondt grijpen, om eindelijk, eindelijk dan toch met eigen hand de tanken uit te snijden, die al die jaren uw ziel verpestigd had.

Daarna komt dan de juichtoon der verlossing vanzelf uit uw binnenste op.

En juist dat God weigerde zijn toorn langer uit te stellen, is 't dan 't van Hem gekozen redmiddel geweest om u van uw boze ik te bevrijden.

Dr. A. K.

Amsterdam, 6 Februari 1914.

Onlangs werd in een onzer Kerkbodes de opmerking gemaakt, dat het aantal studenten in de Theologie aan de Vrije Universiteit, die hunne studien voortzetten om den doctoralen graad te behalen, in den laatste tijd op bedenkelijke wijze vermeerderde. Er werd daarin zelfs een zekere degradatie gezien van den doctoralen titel, die aldus een vlag zou worden, die de lading niet meer dekte.

Nu was deze uitlating niet bedoeld als een onvriendelijkheid aan de Vrije Universiteit. Ze kwam zelfs voor in een pleidooi om het promotierecht niet aan de Theologische school te schenken, maar dit recht alleen aan de Vrije Universiteit te laten. Toch is het te begrijpen, dat een pers, die de Vrije Universiteit niet al te vriendelijk gezind is, deze opmerking terstond overnam. Er lag een stokje in, waarmee de Vrije Universiteit weer even kon worden geslagen.

Nu is het zeker waar, dat het aantal promoties in Theologische faculteit niet onbelangrijk is toegenomen. Terwijl van 1891, toen de eerste promotie plaats vond, tot 1903, dus in een verloop van 11 jaar, 5 promoties plaats vonden, is dit getal van 1903—1914 geklommen tot 28. Hierbij mag echter drieërlei niet uit het oog worden verloren. Vooreerst, dat in dit laatste elftal jaren het aantal studenten in de Theologie veel grooter was dan in het voorafgaande tijdvak. Ten tweede, dat in deze periode de komst valt van tal van Afrikaansche en ook van enkele Amerikaansche studenten, die juist overkwamen met het doel om te promoveren. En in de derde plaats, dat de groote behoefte aan predikanten, die terstond na de Dolantie zich gevoelen deed, en maakte, dat menig doctorandus voor de verleiding bezweek om een beroep aan te nemen, thans niet meer in die mate zich gevoelen doet.

Maar ook afgezien van deze factoren, die ongetwijfeld invloed hebben uitgeoefend, kan op zich zelf het noot al een teken van achteruitgang aan een Universiteit beschouwd worden, wanneer het aantal promoties vermeerderd. Eigenlijk behoort aan een Universiteit niemand te studeren, dien het niet om den doctoralen titel te doen is. In de juridische en literarische faculteit spreekt dit ook zoo van zelf, dat wie zonder doctorstelsel de Universiteit verlaat, als een niet afgestudeerd student wordt beschouwd. In de pas verschenen dissertatie van den heer Dr. R. Miedema wordt dan ook de stelling verdedigd, dat de verschillende Kerkgenootschappen niemand mogen toelaten tot de bekleeding van het predikambt, voordat hij het doctoraal-examen in de theologie met goed gevolg heeft afgelegd. Geen advocaat kan optreden zonder Meester in de Rechten te zijn; waarom zou dan voor het predikambt de doctorstitel niet evenzeer als eisch mogen gesteld worden, en alleen als een eercertel voor zeer enkelen bestemd, moeten beschouwd worden? Maar ook al zou het wellicht moeilijk vallen, een dergelijken eisch voor het predikambt te stellen, toch kan er zeker nooit een grief in liggen, dat het aantal candidaten, dat doorstudeert om doctor in de Theologie te worden, toeneemt. Eer zou er reden wezen, om daarmee een Universiteit geluk te wenschen. Eerst daardoor bereikt de Hoogeschool toch het doel haar opleiding.

Een grief zou hierin dan alleen schuilen, wanneer kon worden aangetoond, dat de doctorstitel verleend werd aan degenen, die dezen titel feitelijk niet verdienen. Dit nu kan alleen beslist worden door het gehalte der dissertaties, door deze doctoren geschreven. Nu spreekt het wel van zelf, dat wanneer het aantal promoties in een bepaald tijdvak zesmaal zoo groot is als over hetzelfde aantal jaren in een voorgaand tijdvak, er altoos kans bestaat, dat daaronder ook proefschriften voorkomen, die niet magna cum laude verdienen. De gaven en talenten zijn niet gelijkelijk verdeeld, ook niet onder hen die den doctorstelsel dragen. Maar wanneer de vraag gesteld wordt, of het gehalte der dissertaties, nu generaal genomen, daalde de vergelijking met de dissertaties uit een vroegere periode, of om het nog objectiever te nemen, met die aan de openbare Universiteiten, niet doorkaan kan, dan meenen we, dat het antwoord op die vraag voor de Vrije Universiteit niet beschamend behoeft te wezen. We willen niet, om met den Apostel Paulus te spreken, roemende onwijs worden, maar het zou waarlijk niet moeilijk wezen, uit de recensies, die in vakbladen en door deskundigen geschreven zijn, van de dissertaties ook in den laatste tijd aan de Vrije Universiteit verschenen, een bloemlezing te geven, waaruit blijken zou, dat deze deskundigen, die geen voorstanders der Vrije Universiteit zijn, aan onze proefschriften een lof toekennen, dien menige andere Universiteit ons benijden zou.

Judas' verkiezing tot Apostel.

Een onzer lezers heeft er zich aan gestoot, dat een predikant onlangs in een predikatie over de verkiezing der twaalf apostelen beweerd had, dat onze Heiland

niet zou geweten hebben, dat Judas hem later verraden zou, toen hij hem tot Apostel verkoos. Hij vraagt ons daarom in *de Herant* mee te deelen, of deze uitdrukking wel juist is.

Nu schuilt hier blijkbaar bij onzen inzender een misverstand, want hij voegt er aan toe, dat deze uitdrukking in strijd zou wezen met de alwetendheid, die de Schrift aan Christus toekent. Natuurlijk heeft de bedoelde predikant er geen oogenblik aan gedacht, dat deze Goddelijke alwetendheid in twijfel te trekken, maar de inzender vergeet dat deze alwetendheid een eigenschap is van Christus' Goddelijke natuur, en niet van zijn menselijke natuur. Naar Christus' menselijke natuur — en daarvan was hier blijkbaar alleen sprake — leert de Schrift ons toch uitdrukkelijk, dat Christus niet alwetend was. Als kind wordt van hem gezegd, dat hij toen niet alleen in lichaams-grootte, maar ook in wijsheid (Luc. 2:53) wat dus op een vermeerdering van zijn kennis ziet; en dat deze kennis, hoe rijk ook, toch altoos beperkt in haar omvang is gebleven en nooit alwetendheid is geworden, blijkt uit wat Christus zelf verklaard heeft, dat noch de engelen noch de Zoon des menschen wisten, wanneer de dag des oordeels wezen zou (Marc. 13:32). Met een bereep op de alwetendheid, die Christus naar zijn Goddelijke natuur bezat, komt men hier dus geen stap verder. De Gereformeerde Kerk heeft tegenover de Lutherse Kerk altoos staande gehouden, dat de Goddelijke eigenschappen van Christus niet aan de menselijke natuur zijn meegedeeld. De menselijke natuur van Christus, zegt onze Belijdenis in Artikel XIX, heeft haar eigenschappen niet verloren, maar is een schepsel gebleven, hebbende begin van dagen, zijnde een eindige natuur. En evenmin als Christus naar zijn menselijke natuur oneindig, alomtegenwoordig en almachtig is geweest, was Hij ook naar zijn menselijke natuur alwetend. Wie dat zou beweren, zou in de oude ketterij van Eutychus terug vallen en feitelijk de waarachtige mensheid van Christus loochenen.

Toch is met dit antwoord de vraag zelf nog niet opgelost. Even uitdrukkelijk toch als de Schrift ons leert, dat Christus den dag des oordeels niet wist, leert de Schrift ons ook, dat Hij reeds lang voordat Judas een verrader werd, wist wie hem verraden zou. Zelfs verklaart de Apostel Johannes in zijn Evangelie hoofdst. 6:62, dat de Heere Jezus van den beginne wist, wie hij was, die hem verraden zou. Dit van den beginne nu kan in het spraakgebruik van het Evangelie van Johannes moeilijk anders betekenen, gelijk ook de meeste uitleggers toestemmen, dan van den beginne van zijn optreden af, of wil men, reeds voordat hij de Apostelen koos en tot zich riep. Vandaar, dat algemeen dan ook wordt aangenomen, dat de Heere Jezus, toen hij Judas tot Apostel koos, wel degelijk geweten heeft, dat deze hem verraden zou.

Hoe de Heere Jezus dit geweten heeft, wordt ons niet medegedeeld. Onze Kantteekenen verwijzen bij dit woord naar Joh. 2:25, waar gezegd wordt, dat Christus niet van noode had, dat iemand hem geuit zou van den mensch, omdat hij zelf wist, wat in den mensch was. Deze zoogenaamde hartenkennis, die Christus bezat, en die maakte, dat Hij terstond ieder, die met hem in aanraking kwam, tot in de geheimste schuilhoeken van zijn ziel doorga, heeft Christus ook bezeten ten opzichte van Judas Iskariot. En al kan natuurlijk niet aangenomen worden, dat Judas reeds toen hij zich aanmeldde om Christus discipel te worden, van het plan zwangering om Christus te verraden, toch moet Christus van het eerste oogenblik af doorzien hebben, dat Judas niet oprecht in hem geloofde en dat in zijn hart harts-tochten sluimerden, die tot deze daad hem brengen konden. En waar de Schrift, die voor Christus heel het plan van zijn lijden ontvouwd, hem ook openbaarde, dat een van zijn discipelen een verrader zou zijn, daar kon er voor hem geen twijfel overblijven, of Judas zou deze verrader worden. Op deze wijze kan dus, zonder aan Christus menselijke natuur alwetendheid toe te kennen, toch zeer goed verklaard worden, hoe Christus van den beginne af weten kon, wie hem verraden zou. Maar het is ook mogelijk, dat Christus daaromtrent een bijzondere Goddelijke openbaring van den Vader ontvangen heeft, toen hij, gelijk Lucas mededeelt, voordat hij zijn discipelen koos, eerst naar den berg is uitgegaan om te bidden en daar den ganschen nacht overbleef in het gebed tot God. Ook bij de keuze zijner discipelen bleef Christus getrouw aan het woord dat hij zelf gesproken heeft: Ik kan van mijzelf niets doen. Gelijk ik hoor, oordeel ik en mijn oordeel is rechtvaardig; want ik zoek niet mijnen wil, maar den wil des Vaders, die mij gezonden heeft. (Joh. 5:30).

Staatscommissie.

IV.

De cijfers, een vorig maal meegedeeld, hebben wel klaar en duidelijk in het licht gesteld, in wat ongunstige positie het bijzonder Hooger onderwijs in ons land verkeert. Terwijl de Regeering meer dan vier miljoen jaarlijks uitgeeft voor de openbare Universiteiten, scheept ze de eenige bijzondere Universiteit met een onnoozle vierduizend gulden af.

Nu zou dit te begrijpen wezen, wanneer de Regeering nog altoos op het oude liberale standpunt stond, dat de rijks-gelden alleen dienst mogen doen voor de openbare instellingen van onderwijs, en dat de voorstanders van het bijzonder onderwijs deze liefhebberij dan maar uit hun eigen zak moeten betalen. Dit oud-

liberale standpunt is echter reeds lang door de Regeering losgelaten; het is openlijk door haar erkend, dat vergoeding van de kosten van het bijzonder onderwijs door den Staat, in ons land eisch is van recht en billijkheid. Aan het bijzonder lager, middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs wordt dan ook door de Regeering een flinke steun uit 's Rijks schatkist geboden, en de thans opgetreden Regeering heeft zelfs een Staatscommissie ingesteld, die ten doel heeft deze rijksbijdrage nog te verhoogen, zoodat het openbaar en bijzonder onderwijs gelijkelijk in de gunsten der Regeering zullen deelen.

Des te grievender was het daarom, dat de Regeering van de taak dezer Commissie de bespreking van het Hooger onderwijs buiten sloot. Eenig principieel verschil ten opzichte van de rechtsquaestie, die hierbij in het spel is, is er tusschen het Lager en Hooger onderwijs niet, gelijk we hebben aangetoond. De rechtsquaestie staat voor beide takken van het onderwijs volkomen gelijk, want zoowel bij het Lager als bij het Hooger onderwijs gaat het om de vraag, of het recht is, dat de Staat het geld, dat alle burgers hebben op te brengen, alleen gebruikt voor een school, waarvan een goed deel dezer burgers om principieele redenen geen gebruik kunnen maken. Zelfs kan het argument, dat de Regeering bepaald zorgen wilde voor het *volks*onderwijs, hier niet baten; want de Regeering heeft aan de Commissie wel de opdracht geschonken om te zorgen voor het middelbaar en voorbereidend Hooger onderwijs, d. w. z. voor de Hooger burgerscholen en de gymnasia, en van volksonderwijs is bij deze beide soort scholen toch evenmin sprake.

Toch was er zeker wel reden voor de Regeering om de zaak van het Bijzonder Hooger onderwijs nader te regelen, en wel om twee redenen, waarop we in dit artikel willen wijzen.

De eerste reden is, dat de Regeering op het gebied van het Hooger onderwijs, nu in ruimer zin genomen, wel subsidies uitdeelt, maar dit doet zonder eenigen objectieven maatstaf, meer naar luim en gril, dan naar de eischen van billijkheid en recht. De cijfers een vorig maal meegedeeld, hebben dit getoond. Bijzonder Hooger onderwijs wordt toch niet alleen aan een Universiteit gegeven, maar ook daarbuiten, bijv. door de aanstelling van hoogleraren, die bepaalde vakken hebben te doceeren, hetzij dat deze als aanvullend onderwijs bij een Universiteit geplaatst worden of aan een bijzondere school, een seminarie of theologische school verbonden zijn. Nu keert de Regeering jaarlijks voor dit doel niet onbelangrijke bedragen uit aan de Hervormde Kerk, aan de beide Lutherse Kerkgenootschappen, aan de Remonstranten en aan de Joden. Waarom deze bijdragen niet worden gegeven aan de Gereformeerde Kerken, de Christelijke Gereformeerde Kerk en aan de Doopsgezinden, is niet wel in te zien. Dat de Staat niet voor elke kleine secte, die geen noemenswaard aantal leden heeft en die om een hogere opleiding van hare predikanten niet geeft, deze subsidie beschikbaar stelt, is te begrijpen. Maar van die Gereformeerde Kerken kan dat niet gezegd, in ledenaantal staan ze boven de Lutherse en Remonstrantsche kerken; op akademische opleiding harer predikanten stellen deze Kerken wel degelijk prijs. Dat de Gereformeerde Kerken als een soort paria's zouden moeten beschouwd worden, zal wel niemand durven beweren. Maar welke reden is er dan, waarom wel andere Kerkgenootschappen subsidie ontvangen voor de opleiding harer voorgangers en de Gereformeerde Kerken niet? Of we de aanvaarding van zulk een subsidie wenschelijk zouden achten, is een andere vraag, waarom het thans niet gaat. De quaestie is hier, of de Regeering bij de verdeling dezer subsidie niet gelijk recht voor alle Kerken heeft toe te passen. Even stuitend is het ook, dat voor die Kerken, die deze subsidie niet ontvangen, de verdeling geheel onevenredig is. De Roomsche Kerk, wier ledenaantal niet veel van dat der Hervormde Kerk verschilt, ontvangt desniettemeenstaande nog geen derde deel van wat de Hervormde Kerk krijgt, en daartegenover wordt aan de Joden een subsidie geschonken, dat naar verhouding van hun aantal veel te hoog is. Indien een der grondbeginselen van den modernen Staat is, dat elke begunstiging van een bepaalde godsdienstige gezindheid moet vermeden worden, — een beginsel vooral door de liberalen zoo kras op den voorgrond gesteld — dan is het toch meer dan tijd, dat aan deze onbillijke verhoudingen een einde wordt gemaakt. En de zelfde willekeur, die bij de toekenning dezer subsidies heerscht, ziet men ook bij de Bijzondere Hoogescholen. De pas opgerichte Handels-Hoogeschool te Rotterdam, die evenzeer als de Vrije Universiteit te Amsterdam, een particuliere stichting is, ontvangt reeds in het eerste jaar van haar bestaan een docentuur van fl. 20,000, terwijl de Regeering voor de Vrije Universiteit, die nu 34 jaar bestaan heeft, slechts fl. 4,000 geeft.

De tweede reden is, dat de Regeering aan de Bijzondere Universiteiten, willen deze de door hen verleende graden ook door den Staat erkend zien, eischen stelt, die geen geringe financiële offers medebrengen. Dat de zoogenaamde effectus civilis onder de tegenwoordige omstandigheden een levensvoorwaarde is voor het Bijzonder Hooger onderwijs, zal wel niemand ontkennen. Een Universiteit moge in de eerste plaats een instituut wezen tot beoefening der wetenschap, ze dient toch evenzeer om haar leerlingen op te leiden voor het bekleden van bepaalde maatschappelijke ambten en betrekkingen. Louter ter wille van de wetenschap gaat nauwelijks een student

aan een Hoogere school studeeren. Het geeft daarom niets, of de Staat al verklaart, dat het geven van Hooger onderwijs aan ieder vrij staat, en het oprichten van bijzondere Universiteiten toelaat, wanneer de toegang tot de maatschappelijke betrekkingen voor de gegradueerden aan deze bijzondere Universiteiten gesloten blijft. De studenten worden dan, willen ze toch van zulk een bijzondere Universiteit gebruik maken, gedwongen aan de Rijksuniversiteiten hun examens opnieuw af te leggen en opnieuw te promoveeren. Het Ministerie-Kuyper heeft door de aanvaarding van de Hooger-onderwijswet deze ernstige belemmering voor de bijzondere Universiteiten gelukkig weggenomen en den weg geopend, dat deze Universiteiten den effectus civilis voor hare graden konden verkrijgen. Ook de voorwaarden, waarop deze erkenning, of gelijk het in de wet heet, deze aanwijzing verkregen kan worden, zijn in het algemeen zeker niet te bezwaren te noemen. Dat de Regeering, wanneer ze de graden erkent, zekere eischen stelt om zich te verzekeren, dat deze graden een wetenschappelijke betekenis zullen hebben, is volkomen billijk en rechtvaardig, en vloeit uit de erkenning dezer graden voort. Dat daarom in de wet wordt voorgeschreven, in welke vakken onderwijs zal moeten gegeven worden, hoeveel hoogleraren minstens voor elke faculteit moeten aangesteld zijn, aan welke eischen het examen moet voldoen, dat de promoties op een proefschrift en in het openbaar moeten geschieden, en dat het onderwijs en de examens onder toezicht moeten staan van een Regeeringscommissie, is zeker geen te zware last aan het bijzonder Hooger Onderwijs opgelegd. Zelfs de eisch, dat zulk een bijzondere Hoogeschool minstens drie faculteiten moet bezitten, kan niet onbillijk worden genoemd, omdat een Universiteit met minder dan drie faculteiten kwalijk denkbaar is. Al te zware financiële offers worden daarmede van de bijzondere Universiteit ook niet geëischt. Met hoe luttel bedrag een bijzondere Universiteit deze faculteiten in stand kon houden, toont de Vrije Universiteit, die over geen hooger budget dan 65000 gulden jaarlijks beschikt.

Geheel anders daarentegen staat het met den eisch, dien de Hooger-onderwijswet in Artikel 199 stelt, dat zulk een bijzondere Universiteit, wil ze haar 'aanwijzing' behouden, verplicht is binnen vijftien-twintig jaar vier, en na wederom vijftien-twintig jaar vijf faculteiten te hebben. Indien de Vrije Universiteit dus niet zorgt, dat ze over 16 jaar een medische faculteit bezit en over 41 jaar een natuur- en wiskundige faculteit, dan verliest ze hare 'aanwijzing' en dus ook de erkenning van de graden der thans bestaande faculteiten.

Welk belang de Staat er nu bij heeft, niet het oog op de erkenning dezer graden, dat aan een bijzondere Universiteit alle faculteiten zullen vertegenwoordigd zijn, is niet wel in te zien. Een innerlijk en noodzakelijk verband tusschen deze beide is er niet. De graden door drie faculteiten verleend, kunnen een zeer wetenschappelijk karakter dragen, ook al heeft zulk een Universiteit nog geen medische en geen natuurkundige faculteit. Ook kan in onze dagen kwalijk meer worden volgehouden, dat het tot de wezenlijke kenmerken van een Universiteit behoort, dat daarna alle faculteiten moeten vertegenwoordigd zijn. In het buitenland heeft men tal van Universiteiten, waaraan een of meer faculteiten ontbreken, aan wier universitair karakter toch door niemand getwijfeld wordt. En wel is in ons land tot dusverre bij de openbare Rijks-universiteiten nog vastgehouden aan denouden regel, dat elke Universiteit vijf faculteiten bezitten moet, maar met name van antirevolutionaire zijde is er meermalen op aangedrongen, dat de theologische faculteit aan de Rijks-universiteiten zou worden afgeschaft, en ondenkbaar is het zeker niet, dat in de toekomst deze afschaffing nog eens een feit zal worden. Ook is meermalen de gedachte geopperd om, ten einde de hooge kosten van onze Rijksuniversiteiten te verminderen, aan enkele dezer Universiteiten een of meer faculteiten op te heffen.

Stelt de Regeering desniettemeenstaande aan de bijzondere Universiteiten toch den eisch, dat ze vijf faculteiten moeten bezitten, dan vloeit dit dus niet voort uit de waarborgen, die ze voor de wetenschappelijkheid der verleende graden eischen mag, maar kan deze eisch alleen daaruit verklaard worden, dat de Regeering er prijs op stelt, dat ook de bijzondere Universiteiten in Nederland een algemeen wetenschappelijk karakter dragen, zich zoo volledig mogelijk ontwikkelen en daarom heel het gebied van de wetenschap zullen omvatten. Met deze goede bedoeling der Regeering gaan we natuurlijk volkomen accoord; zelfs zouden we voor de Vrije Universiteit niets liever wenschen, dan dat ze zoo spoedig mogelijk het getal van haar faculteiten uitbreide, om zoo tot een volledige Universiteit te kunnen uitgroeien.

Maar een geheel andere vraag is het, of de Regeering zulk een eisch mag stellen aan een bijzondere Universiteit, wanneer ze niet tegelijk zorgt, dat de vervulling van dezen eisch mogelijk is, doordat ze zelf voor een deel in de kosten bijdraagt, die uit dezen eisch voortvloeien. De duarte van een Universiteit zit toch niet in de theologische, juridische en literarische faculteit; daarvoor kan men volstaan met de salarissen der hoogleraren en de kosten van de lokalen, waarin onderwijs wordt gegeven; maar in de medische en de natuurkundige faculteit. Wat onze openbare Universiteiten juist zoo peperduur maakt, zijn deze beide faculteiten, die allerlei hulpmiddelen, als laboratoria en klinieken met de daaraan verbonden assistenten; eischen, zonder welke ze in onze dagen haar wetenschappelijke naam niet kunnen